

เด็กหลุด ออกจากระบบการศึกษา

นักเรียนยากจนหรือด้อยโอกาส 1.8 ล้านคน มีความเสี่ยงจะหลุดออกจากระบบการศึกษา ข้อมูลจาก กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) นอกจากนี้ยังพบว่า ความยากจน ด้อยโอกาสทำให้เด็กไทยยังอยู่นอกระบบการศึกษามากกว่า 430,000 คน เด็กและเยาวชนพิการ 246,651 คน กำลังศึกษาอยู่ในระบบการศึกษา (สพฐ.) เด็กยากจนเพียง 5% ต่อรุ่นมีโอกาสศึกษา ต่ออุดมศึกษา ช่องว่างการเข้าถึงการศึกษาระหว่างครัวเรือน รายได้ 10% ล่างสุดห่างจากครัวเรือน รายได้ 10% สูงสุดถึง 20 เท่า (อ้างอิงจากสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.) ร่างแผนแม่บท กสศ. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565-2567 ณ วันที่ 13 ก.ย. 2564)

ข้อมูลจากกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ปีการศึกษา 2564 มีจำนวนเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาสูงถึง 2.3 แสนคน โดยข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2565 สามารถ นำเด็กกลับเข้าระบบการศึกษาได้ร้อยละ 92 นอกจากนี้ จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันยังส่งผลให้ เด็กวัยเรียนในครัวเรือนเปราะบางมีความเสี่ยง ในการหลุดออกนอกระบบการศึกษาและมีแนวโน้ม เข้าสู่ความยากจนมากขึ้น

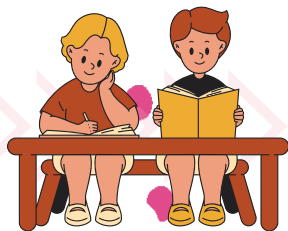
ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นตัวกระตุ้นความเสี่ยง ในการหลุดออกนอกระบบการศึกษาโดยเฉพาะ ในกลุ่มนักเรียนยากจนพิเศษ ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเกือบ 3 แสนคน เนื่องจากรายได้ของครัวเรือนที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสวนทางกับค่าใช้จ่ายในการศึกษาที่เพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ขยายตัวมากขึ้น

ผลกระทบของการหลุดออกนอกระบบการศึกษา จะส่งผลให้เด็กเสียโอกาสในการนำทักษะความรู้ไปใช้ ในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้เลี้ยงดูตนเองและ ครอบครัว รวมถึงการสูญเสียบุคลากรที่จะเป็นกำลังสำคัญ ในการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จัดทำระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบัน การศึกษา กองทุนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการแจ้ง ข้อมูล ติดตาม และช่วยเหลือเด็กในครัวเรือนเปราะบาง ที่มีแนวโน้มจะหลุดออกจากระบบ
2. การจัดการศึกษาตามบริบทพื้นที่ สนับสนุนการพัฒนา เมืองแห่งการเรียนรู้
3. สนับสนุนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการออกแบบ การเรียน และเน้นกิจกรรมในการลงมือทำ สร้างปฏิสัมพันธ์ ทางสังคม

บัญชี-พวบัญชี
โทรมาที่ 1300
สายด่วน พ.ว.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์

กองพัฒนาระบบข้อมูลและ
นวัตกรรมทางสังคม

ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ e-library
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สถานการณ์เด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา

สถานการณ์ทางสังคมของประเทศไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีระดับความรุนแรงที่มากขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี รวมถึงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID – 19) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อประชาชนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะเด็กวัยเรียนที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก เด็กบางคนต้องหยุดเรียน หรือหลุดออกจากระบบการศึกษา เนื่องจากปัญหาทางการเงิน การเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอน ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น

- **นักเรียนยากจนหรือด้อยโอกาส 1.8 ล้านคน มีความเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษา** โดยข้อมูลจาก กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) พบว่า ความยากจน ด้อยโอกาสทำให้เด็กไทยยังอยู่นอกระบบการศึกษามากกว่า 430,000 คน เด็กและเยาวชนพิการ 246,651 คน กำลังศึกษาอยู่ในระบบการศึกษา (สพฐ.) เด็กยากจนเพียง 5% ต่อรุ่น มีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ช่องว่างการเข้าถึงการศึกษาระหว่างครัวเรือนรายได้ 10% ล่างสุด ห่างจากครัวเรือนรายได้ 10% สูงสุดถึง 20 เท่า (อ้างอิงจากสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.) ร่างแผนแม่บท กสศ. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565-2567 ณ วันที่ 13 ก.ย. 2564)
- **ข้อมูลจากกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ปีการศึกษา 2564 มีจำนวนเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาสูงถึง 2.3 แสนคน** โดยข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม 2565 สามารถนำเด็กกลับเข้าระบบการศึกษาได้ร้อยละ 92 อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เด็กวัยเรียนในครัวเรือนเปราะบางมีความเสี่ยงในการหลุดออกจากระบบการศึกษาและมีแนวโน้มเข้าสู่ความยากจนมากขึ้น
- นอกจากนี้ การสำรวจข้อมูลนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งหมด พบว่า มีผู้ที่ไม่ได้ศึกษาต่อในภาคเรียนที่ 1/2565 มากถึง 2,582 คน จากเดิมที่มีเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาเพียง 434 คน ในภาคเรียนก่อนหน้า โดยเขตสัมพันธวงศ์เป็นเพียงเขตเดียวที่ไม่มีจำนวนเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา
- **ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นตัวกระตุ้นความเสี่ยงในการหลุดออกจากระบบการศึกษา** โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนยากจนพิเศษ ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเกือบ 3 แสนคน เนื่องจากรายได้ของครัวเรือนที่ลดลงอย่างต่อเนื่องซึ่งสวนทางกับค่าใช้จ่ายในการศึกษาที่เพิ่มขึ้น อาทิ ค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการเรียน สะท้อนให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่ขยายตัวมากขึ้น
- **ผลกระทบของการหลุดออกจากระบบการศึกษา** จะส่งผลให้เด็กเสียโอกาสในการนำทักษะความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว รวมถึงการสูญเสียบุคลากรที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จัดทำระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันการศึกษา กองทุนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแจ้งข้อมูล ติดตาม และช่วยเหลือเด็กในครัวเรือนเปราะบางที่มีแนวโน้มจะหลุดออกจากระบบให้ยังคงอยู่ในระบบการศึกษาได้ และเด็กที่ออกนอกระบบแล้วให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา
2. การจัดการศึกษาตามบริบทพื้นที่ สนับสนุนการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของเด็กให้เข้าถึงโอกาสทางการเรียนรู้ได้ตลอดช่วงวัย
3. สนับสนุนให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ และเน้นกิจกรรมในการลงมือทำ สร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กมากยิ่งขึ้น

